

Skreddersvennen fra Stensgjerdet

En illustrert familiekrønike fra Leka

Da vi ryddet på Myrvoll etter at Tora gikk bort, kom det fram en eske med gamle bilder etter skredderen Johan Tobiassen. Noen av fotografiene hadde navn på baksiden, andre ikke. Særlig hadde Johan tatt vare på mange portretter fra slutten av 1800-tallet og litt fram i neste århundre. De fleste var vel folk i familien og omgangskretsen hans forøvrig. Bildene jeg har lagt ved her viser mennesker med kjent identitet og som er aktører i krøniken. Hovedpersoner er to slektninger født på Leka i henholdsvis 1868 og 1885. Her følger beretningen om hvordan livet bød på framgang for den ene og årelang utlendighet for den andre.

På husmannsplassen Tinghaugen lå skredderstua til Johannes Iversen. Han og søskenbarnet Tobias Hansen var kommet til Leka fra Overhalla og hos Marie og Henrik Pedersen på Leknesmoen hadde de funnet seg hver sin kone - Karen og Margrethe. Johannes bygslet plassen på Leknes, Tobias og Margrethe ble værende på Leknesmoen.

På Tinghaugen kom det tre barn som vokste opp – to gutter og en pike. Rundt 1884 kom den eldste sønnen Anton og kona Maren til Stensgjerdet som forpakter. Der bodde fra før en tante og en onkel – begge opprinnelig fra Leknesmoen.

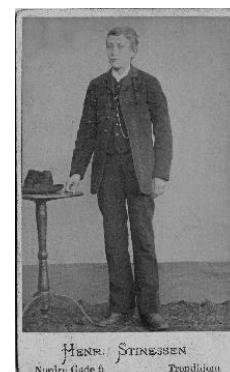
Maren døde i barsel i 1889 og han satt tilbake med fire mindreårige barn. Den eldste, fireåringen Johannes Kornelius, ble plassert på Tinghaugen hvor han var pleiesønn hos besteforeldrene. Maren hadde et søskenbarn på Foldereid som nylig hadde mistet mannen. Enken Mine kom til Gjerdet for å hjelpe til med de andre små - Sigvart, Anna og Josefine.

På Leknesmoen hadde den yngste sønnen til Margrethe og Tobias vært i lære hos onkelen på Tinghaugen. Etter hvert fikk han også en etterfølger i smågutten fra Stensgjerdet som må ha hatt et godt håndlag med nål og tråd for på Leknes er det etter hvert to skreddere og en skredderlærling. Det er gamle Johannes Iversen, det er Johan Tobiassen og det er Johannes Antonsen.

I bygda bor det en maler på den tiden – Peder Tobiassen. Han er bror til Johan skredder og ungkar. Malersvennen og skredderlærlingen skal senere møtes igjen under andre omstendigheter, men skjebnen skal behandle dem svært så ulikt.

På Børsa i Orkdal ble det 23. oktober 1884 født en pike som blir døpt Johanne Eline. Mor er «tjenestepike Ingeborg Anna Ellingsdatter, Viggen» og far «underoffiser Johan Johannesen, Leknes». Denne barnefaren var ingen annen enn Johan Kornelius Johannesen fra Tinghaugen på Leknes. Sønn til skredderen, søskenbarn til Peder maler, bror til Anton Johannesen på Gjerdet og dermed onkel til drengen hjemme på Leknes. Johan var elev ved «Den Trondhjemske Brigades Underofficersskole» i årene 1883-1886. I folketellingen 1885 kaller han seg for Johan Leknes og har adresse på et av skolens internater.

Johannes skredderlærling drar til Trondheim ganske ung - rundt 16 år gammel. Sannsynligvis går han i videreutdanning der i byen. I 1903 bor han på Baklandet og juleaften det året får han en datter Oline med Serine Engløkk. Hun er opprinnelig fra Fannrem ved Orkanger. Barnemoren var noen år eldre enn Johannes og han har skrytt på seg et par år på alderen om en skal tro kirkeboken. En tid senere treffer han Ane Jensine

Skjenald, også hun fra Orkdalen. De flytter til hennes hjemsted og gifter seg i 1906 kort tid etter at den eldste sønnen deres var født.

Johannes hadde også en kusine på Børsa i Skaun. De må ha fått et nært og kjærlig forhold for i august 1906 blir det født en gutt som blir døpt Erling Johan. Foreldrene er: «gift skredder Johan Antonsen Leka, bosted Orkedalsøren og ugift Johanne Eline Johansdatter, Viggen».

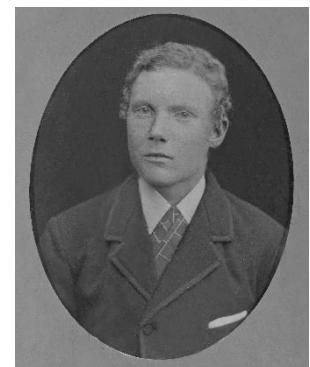

Hva gjør man i en slik situasjon? Han var gift – hadde et lite barn hjemme, et i nabolaget samt enda et i Trondheim. Gammelonkel Peder maler hadde giftet seg i Trondheim ti år tidligere, men ekteskapet var forbi og han ledig på markedet. Floken ser ut til å ha fått en slags løsnings, men fortsatt er familieforholdet innviklet. I folketellingen 1910 ser vi at Peder Tobiassen Leknes bor på Børsa i Skaun. Han er gift med den 16 år yngre Johanne Eline som er datter til hans fetter Johan. Han har en stesønn Erling hvis biologiske far er skredderen Johannes som igjen er nevø til konas far – Johan Leknes. I tillegg har han og Johanne Eline fått en datter Alvhild samme året. I samme telling finner vi at Oline, Johannes sitt første barn, bor sammen med moren og besteforeldrene i Trondheim. Johannes selv kaller seg nå Leknes han også og bor på Orkanger sammen med Ane Jensine. De har fått tre barn til. Skredderen er riktignok ikke hjemme da tellingen ble foretatt. Han er i Kristiansund. De fikk et barn til i 1911, født i Trondheim. Familiesituasjonen synes noe uklar lest ut fra tilgjengelig dokumentasjon.

Peder fikk etter hvert stilling som fagarbeider ved Norges Statsbaners vedlikeholdsavdeling i Trondheim og flyttet dit. Her blir han til han går av med NSB-pensjon. Han og Johanne fikk fire barn i tillegg til Alvhild og stesønnen Birger Erling. Det endte godt med maleren fra Leknesmoen. På det kjente avisbildet fra 1949 av den eldste søskenflokk i Namdalen, står han sammen med sine gjenlevende søsken. Bebrillet, rund og trivelig. Med gullkjede over magen.

En gang etter 1911 ser det ut som om det har skåret seg mellom skredder Johannes Leknes og familien på Orkanger – kone og fem barn. Vi finner vi han nemlig igjen i København. I henhold til politiets fremmedregister bodde han i alle fall der fra 1916 til 1922. Det opplyses videre at han har en kone Karen som også er norsk og at de har leid rom på en rekke forskjellige adresser. Han arbeider som skreddersvenn og skriver seg nå for Johannes Cornelius Antonsen med alias «Gjerde». En kunne tro at det var en slutfase som ble bevitnet, men så dukker han opp igjen 18 år senere. I 1940 (folketelling for Danmark) er han ugift «logerende» hos en enke i Grønnegate 12, København. Stadig skreddersvenn og heter offisielt Johannes Kornelius Antonsen Gjerde. Kanskje han i sin utlendighet drømte seg tilbake til et barndomshjem langt oppe i nord – Stensgjerdet. Der hadde søsteren Anna familie, men selv døde hun i 1932. Josefine ble tidlig enke og bor på Solsem. Sigvart bor i Sjøvika ved Vågsjøen. Johan skredder døde i 1938. Peder Leknes i Trondheim, hva med ham? Barna? Ble Johannes noen gang oppdatert på sin fortid? Var han aldri i Norge igjen etter at han forlot barn og familie? Vi vet at de der hjemme visste hvor han var. Den morløse gutten fra Gjerdet og Tinghaugen forsvinner i historiens tåkeheim etter 1940. Kanskje hviler han fredsom i dansk jord.

Det er et bilde til i samlingen etter Johan Tobiassen som hører hjemme her – tolv voksne menn og en gutt. Skredderen er lett gjenkjennelig opp til venstre. På skrå bak ham står drengen Johannes. En gutt blant menn – faren Anton står til høyre i samme rekke. Kanskje kimen var lagt? Et behov for å være kar, han som de andre. Han fikk en ganske komplisert tilværelse som voksen.

